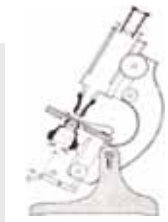

στο μικροσκόπιο...

Στιγμιότυπα μιας μακράς φιλίας

ΒΑΣΙΛΗ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ

*Τυχαία σ' είδα χθες το βράδυ
Στα τείχη της Ακρόπολης να περπατάς
Ντυμένη στα γαλάζια
Στα μάρμαρα του Παρθενώνα
ακουμπισμένη
άστρο που αιώνιο φως
τριγύρω του σκορπά...
Από το ποίημα «Μελίνα» του Έλληνα ε-
πιχειρηματία στη Σαγκάη κ. Τάσου Λα-
μπρόπουλου, γραμμένο μια βδομάδα μετά
την κηδεία της*

Είναι. «Τι διάστημα μικρό!» Χθες συμπληρώθηκαν 15 κιόλας χρόνια από το θάνατό της. «Τι διάστημα μικρό!». Ανοιξη 1966, Χίλτον. Αθήνα. Μια Αμερικανίδα δημοσιογράφος ρώτησε τη Μελίνα στην Ισπανία, κατά το γύρισμα της ταινίας του Ντασέν «10.30 ένα καλοκαιριάτικο βράδυ» (από το ομώνυμο βιβλίο της Μαργκερίτ Ντιράς), τι γνώμη έχει για έναν Έλληνα συγγραφέα που το βιβλίο του «Το φύλλο -Το πηγάδι - Τ' αγγέλιασμα» είχε κυκλοφορήσει πρόσφατα στις ΗΠΑ από τον εκδοτικό οίκο Knopf, με πρόλογο του Τζον Απντάικ.

Πρώτο μέλημα της Μελίνας κατά την επιστροφή της στην Ελλάδα ήταν να αμολήσει τα λαγωνικά της για να με εντοπίσουν.

Πήγα στο Χίλτον, με νοικιασμένο κοστούμι, κι αμέσως ο Ντασέν μού ανέθεσε το γράψιμο ενός σεναρίου. «Το θέμα;» ρώτησα δειλά. «Ο,τι θέλεις», μου απάντησε ο διάσημος σκηνοθέτης. «Μόνο έναν όρο θα περικλείει το συμβόλαιό: ότι σε κάθε σκηνή του σεναρίου που θα γράψεις θα είναι και η Μελίνα». Και τον ρώτησα, αφελώς, «στο σενάριο που πρόκειται να γράψω και δεν ξέρω από τώρα το θέμα του, αν, λέω, δυο τύποι συνωμοτούν για το πώς θα τη σκοτώσουν, πώς

θα είναι στο πλάνο η κυρία Μερκούρη;». «Μπορεί να μην ακούει τι λένε η ίδια, αλλά θα φαίνεται η σκιά της».

Κατάλαβα. Ο άνθρωπος ήταν φουλ ερωτευμένος με την «Ελληνο-Παρισινή» πρωταγωνίστρια όπως την αποκαλούσε ο αείμνηστος Αχιλλέας Μამάκης. Και έγραψα το σενάριο «The stuff that dreams are made of» (με θέμα τους τότε χίπς και το LSD) που δεν έγινε ποτέ ταινία γιατί εν τω μεταξύ μεσολάβησε η δικτατορία.

1967. Εξαιτίας της, επιστρέφοντας από τη Σουηδία, 21 Απριλίου του 1967, βρίσκομαι παντελώς άφραγκος στη Ρώμη. Τηλεφωνώ στη Μελίνα στη Νέα Υόρκη όπου ακόμα παίζει το «Ιλια Ντάρλινγκ». Μου στέλνει μέσω του Ντασέν που πήγαινε στο Ισραήλ για να «κινηματογραφήσει» τον «Πόλεμο των Εξι Ημερών», αρχές Ιουνίου του ιδίου έτους, ένα πάκο λιρέτες σε

δεκαχίλιαρα.

1968. Η Μελίνα στο Παρίσι μετά την καταγγελία των συνταγματάρχων, και για ιδεολογικούς λόγους αλλά και για προσωπικούς: δεν επέτρεψε η χούντα να θαφτεί ο πατέρας της, βουλευτής της ΕΔΑ, Σταμάτης Μερκούρης, στην Αθήνα κι έμεινε στο νεκροταφείο του Λονδίνου για μεγάλο χρονικό διάστημα.

1968-1974. Μελίνα η αντιστασιακή. Μελίνα με τις «τρύπιες τσέπες». Οποιος της ζητούσε λεφτά του έδινε. Κι εμείς, οι αυτοεξόριστοι του Παρισιού, τρώγαμε συχνά στο σπίτι της, όπου η Αγγελική μαγείρευε τους υπέροχους κεφτέδες της και τις καταπληκτικές τηγανητές πατάτες.

1974-1981. Η Μελίνα της Ελλάδας πια. Η Ελλάδα της Μελίνας. Οποια δήλωση έκανε, είτε επί χούντας είτε

ντής της ΕΡΤ, υπεύθυνος για το πρόγραμμα. 2 Νοέμβρη 1981 την παίρνω τηλέφωνο. «Θα παίξουμε τη «Στέλλα»», της λέω. «Ελπίζω να μην έχεις αντιρρηση». Είχε. «Εκεί υποδύομαι μια πόρνη, τώρα είμαι υπουργός Πολιτισμού. Τι θα πει ο κόσμος που μας χάρισε τη νίκη;» (Κάπως έτσι. Δεν ήταν ακριβώς τα λόγια της, αλλά αυτή ήταν η ουσία). «Μελίνα -της λέω- ή τώρα μπορεί να παίζει ή ποτέ». (Περίπου η δική μου απάντηση). «Αργότερα, όταν θα έχεις γίνει πια κατεστημένο, ξέχνα το». Συγκατατίθεται με τρομερές επιφυλάξεις. Η «Στέλλα» του Κακογιάννη παίζεται και όλο το βράδυ ως τα ξημερώματα αναστατωμένοι τηλεθεατές σπάνε το τηλεφωνικό κέντρο της ΕΡΤ γιατί «σκοτώσαν λέγαν την υπουργό Πολιτισμού μας».

1982. Μεσογειακό Συνέδριο Διανομένων και Καλλιτεχνών στην Υδρα. Ανάμεσά τους δύο Παλαιστίνιοι και ο Τούρκος σκηνοθέτης του «Κοπαδιού».

Παρόν κι ο Ζακ Λανγκ. Χτυπά το τηλέφωνο το βράδυ στο σπίτι της. Οι τότε πασόκοι, οπαδοί του Μπάαθ, του Σαντάμ Χουσεϊν, πληροφορήσαν τον Ανδρέα ότι στο συνέδριο είχε κληθεί κι ένας Ισραηλινός... Ο επί των ΜΜΕ υπουργός εκφράζει τη δυσανεμία του πρωθυπουργού γι' αυτή την πρόσκληση. (Αλήθεια; Ψέματα; Κανείς δεν το έμαθε ποτέ). Ημουν μαζί τους, ξενύχτησα μαζί τους εκείνο το βράδυ. Η Μελίνα είχε ήδη υποβάλει την παραίτησή της. Το άλλο πρωί ο ίδιος ο Ανδρέας

της τηλεφωνεί για να της πει: «Όσο θα είμαι εγώ πρωθυπουργός εσύ θα είσαι υπουργός Πολιτισμού»...

Όπως και έγινε. Όσοι είχαν την ευτυχία να την γνωρίσουν θα είχαν ανάλογες ιστορίες να μας διηγηθούν. Γιατί ήταν άμεση, ελκυστική, πανούργα και φλερτατζού. Σε μια διαμαρτυρία υπαλλήλων του ΥΠΠΟ, με την απειλή της απεργίας, μόλις μπήκαν στο γραφείο της υπουργού, «αχ, τρύψε μου σε παρακαλώ το πόδι» παρακάλεσε τον αρχισυνδικαλιστή, με απλωμένα τα δίμετρα πόδια της σε μια καρέκλα. «Πονάω πολύ». Κι εκείνος, κολακευμένος, τα έτριψε. «Ο πόνος μου πέρασε», του λέει ευχαριστώντας τον. Και δεν έγινε καμία απεργία... Ελπίζω κάποτε όλες αυτές οι ιστορίες των ανθρώπων που με κάποια αφορμή συγχρωτίστηκαν μαζί της να μαζευτούν σε ένα βιβλίο για την πολυσημαντική και πολυεδρική προσωπικότητά της.

Κι εγώ θα γράψω τον πρόλογο.

15 χρόνια χωρίς τη Μελίνα

Δεκαπέντε χρόνια έχει φύγει η Μελίνα Μερκούρη και συνεχίζει να συγκεντρώνει δεκάδες απλούς ανθρώπους στον τάφο της.

Την Κυριακή το πρωί η προσέλευση στο Α' Νεκροταφείο ήταν μεγαλύτερη από κάθε άλλο ετήσιο μνημόσυνο των τελευταίων χρόνων. Αγνωστοι αλλά και φίλοι πήγαιναν με ένα μπουκέτο λουλούδια στο χέρι.

Από νωρίς οι δικοί της άνθρωποι, η κυρία Αγγελική, τα κορίτσια του γραφείου της και του Ιδρύματος «Μελίνα Μερκούρη» τακτοποιούσαν τα άνθη και υποδέχονταν τους παλιούς φίλους. Ανάμεσά τους, τον πρόεδρο του ΠΑΣΟΚ Γιώργο Παπανδρέου, τον Κώστα Λαλιώτη, τον Απόστολο Κακλαμάνη, τη Μαρία Δαμανάκη, τον Γιώργο Θωμά, την Αλκη Ζέη, τη Λίνα Μενδώνη, τη Λούκα Κατσέλη κ.ά. Παρούσα βέβαια και η Μανουέλλα Παυλίδου, η οποία μετά την επιμνημόσυνη δέηση είπε ότι «αν υπήρχε η Μελίνα, θα ήταν μια πολύ δυνατή ακτίδα φωτός στην γκρίζα εποχή που ζούμε». Ο πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ δεν έκανε καμία δήλωση, αφήνοντας άλλους να μιλήσουν, όπως τη Μαρία Δαμανάκη που τόνισε: «Η Μελίνα είναι στην καρδιά μας πάντοτε, γιατί εκφράζει μια άλλη Ελλάδα, την καλή Ελλάδα, της ομορφιάς, του πολιτισμού και της τέχνης».

Ανδρέας Παπανδρέου και Μελίνα Μερκούρη στην πρώτη συνάντησή τους στην Ελλάδα το 1974

στη Μεταπολίτευση, περνούσε αυτόματα στα διεθνή ΜΜΕ. Στο διάστημα αυτό τη χάριχα σε θεατρικές παραστάσεις, είτε στο «Γλυκό πουλί της νιότης» με τον Γιάννη Φέρτη, είτε στη «Μήδεια» του Μίνω Βολανάκη. Πέρα από τις ταινίες της που όλες τις είχα δει...

1981. Η Μελίνα υπουργός Πολιτισμού. Εγώ αναπλ. γεν. διευθυ-